

ANY III.

Barcelona 19 de Febrer de 1893.

NÚM. 8.

UN DEUTE DEL CATALANISME

Filles las aspiracions catalanistas del amor á la Patria, y dirigidas á la restauració de sos elements nacionals, aquells que las senten y per elles lluytan han de prestar eficás cooperació y ajuda á totas aquellas iniciativas y empresas que, mercés á las novas corrents, van florint en lo camp de la reivindicació de Catalunya.

D' aquestas empresas, la mes admirable y trascendental, la mes digna del amor y ajuda dels catalans, y sobre tot dels catalanistas, es la obra, acomesa per l' insigne Bisbe de Vich, Dr. Morgades, en la Restauració del Monestir de Sta. Maria de Ripoll.

Ab gran entussiasme ho va dir l' eminent prelat catalá en la festa d' inauguració de las obras: «*Anám á restaurar, no precisament lo monastir de Ripoll, sinó á Catalunya; la Catalunya sóbria, treballadora, entenimentada, cristiana ans que tot y sobre tot. Catalanisme, sí, anám á fer; però catalanisme que suje tant del separatisme, com suig y s' espanta d' aqueix afany de centralisació que aviat nos faria anar á pendre 'ls banys de mar al Manzanares.*»

Convenint ab aquesta apreciació, tots los

catalans han judicat la obra restauradora de Ripoll com la major empresa del renaxement y la mes necessaria base de la conservació y reivindicació de la nacionalitat catalana, de que fou aquell cenobi gloriós breçol y venerable arca-santa.

Per axó pogué dir ab rahó un dels primers escriptors de Catalunya: «*Lo dia en que s' enfonsen los últims restos del monestir de Ripoll, la runa esborrarà las fronteras de Catalunya, y 'ls cadavres dels antichs comtes se posarán de boca terrosa pera protestar, com los antichs galos, contra la ocupació extranjera de la terra que ells conqueriren, puix com extranjers los haurém tractat, negant una tomba als que 'ns regalaren una Patria.*»

Per desfugir exa infamant ingratitud y donar á Catalunya testimoni de que encara té fills que com á Patria la estiman y veneran, de totas bandas acudiren auxilis per la gran empresa del insigne Morgades.

Moltas corporacions y agrupacions catalanas, que no 's diuen pas catalanistas, tindrán en la Basílica restaurada una part de la obra que donarà á las generacions vinentas testimoni clar y explícit del amor que guardavan aquellas á Catalunya.

¿Y 'l Catalanisme? Tindrá en la Basílica restaurada una pedra miliaria que donga té del entusiasme extraordinari ab que degué secundar la obra de restaurar lo monument mes capdalt de la Patria catalana, y que es tomba de sos primers héroes?

Molts, pot-ser tots, entre 'ls catalanistas, han dut la seva pedreta á la patriótica empresa; però 'l Catalanisme no tenia en lo temple de la patria una manifestació de la seva existència.

Axó que veyam ab neguit molts catalanistas, ho deplorava ab viu dolor l' insigne Morgades que, atleta conscient de la renaxensa catalana, té posats sos ulls, com en sa millor esperança, en eix estol d' agrupacions que lluytan acobladas sots la bandera de las quatre barras.

Aquestas agrupacions fins ara mudas, oficialment, acaban de parlar per boca de la «Lliga de Catalunya», y al parlar, han dit al gran Bisbe que 'l Catalanisme axecará son penó dintre 'ls sagrats murs del Casal de Catalunya.

¿Cóm? Ab la realisació d' una idea felicíssima: El Catalanisme que batalla pe 'l restabliment del honor, de la dignitat y de la vida lliberta de la nació catalana, paga un tribut d' amor y veneració á la patria, donant una tomba digna als héroes que la fundaren, y que, ab la creu á una má y la espasa á l' altra, tragueren de la terra als detentadors de sa independencia y construixieren los fonaments firmíssims en que s' axecá sa independent existència, y en que cal basar tot intent de restauració.

«La Lliga de Catalunya», donchs, se guanya ab aquest acte un fervent aplauso de tots los bons patricis. Al anar á pendre possessió del lloch d' honor que á Ripoll li assenyalavan los seus alts fins y lluhida historia, «La Lliga» renova, davant de Catalunya tota, la seva executoria de casal del ver patriotisme.

Lo document que ab motiu d' aquesta decisió li ha enviat l' Excm. Morgades, es, á nosstre parer, el títol que mes lluhirà en los analis de de «La Lliga Catalunya.»

Véginlo nostres lectors aquest document en que parlan ben alt lo patriotisme fervent y la Fé indomable del insigne bisbe de Vich:

«Difficilment podría explicar la satisfacció que m' ha causat la rebuda de la atenta comunicació d' aquixa patriótica *Lliga*, del dia 3, oferintse á costejar una urna ó sepulcre pera 'ls Comtes de Barcelona, quals restos son á Ripoll esperant ésser dignament colocats á la Santa Basílica, no solament per la vlua del donatiu, oportunitat y conveniencia de la idea, mes encara per lo valor moral que á la restauració de Santa Maria dona entitat tan distingida. Jo voldría, y no hem de parar fins á haverho conseguit, atraure envers ella 'l cor de tots los catalans; dels uns pera que ab son saber y patriotisme dirigissen lo moviment verdaderament catalá; dels altres, pera que aprenguessen á seguirlo y amarlo, y de tots, pera que comprenguessem be l' esperit dels primers que axecaren aquella obra material, sense descuydarse avans ni després de fomentar las virtuts que devian informarlo.

Jo 'm pregunto ¿si no estimém al breçol, com estimarém á la criatura que s' hi gronxa? Y puix fou un dia causa y efecte ensembs de nostra regeneració religiosa y civil, ¿per que no hem de buscar en la mateixa 'ls principis de regeneració de que tenim tanta necessitat com nostres ilustres antepassats? ¿Per qué no hem de buscar en sas bellas parets y ensenyancias que llur historia inclou lo motlló pera formar catalans de la mena d' aquells que esquivaren als moros de aquesta terra, emplassanthi sobre sólits fonaments una nacionalitat que fou l' admiració del mon enter, y de la qual s' en destila encara de quan en quan alguna gota de sanch, que proba clarament que, si be la raça de nostres antichs héroes ha degenerat, no s' ha pas extingit fins al punt de que haguém de desconfiar de sa completa regeneració?

Permeti la *Lliga* aquest desahogo á qui, preocupat constantment per la sort [de nostra aymada Catalunya y profundament afectat per sa progressiva decadència en lo terreno hont se mou l' esperit, no pot deixar de obrir son cor sempre que com ara pot ésser comprés per una entitat que, animada d' un mateix desitj, pot tan eficacment contribuir á la obra de regeneració que 'ns havém proposat.

Y passant ara al assumpto, dech dir: que 'ls restos conservats á Ripoll y plenament autenticats, son los de Jofre 'l Pelos, los de son fill Rodolf, los de Bernat Tallafarro, los de son fill Guillém lo Gras, barrejats ab los de son altre fill Bernat, los del Abat Ramon Desbach y 'ls del Abat Bertrán Desbach.

Además al Arxiu de la corona d' Aragó hi ha 'ls restos de Ramon Berenguer III, dit lo Gran, restos que fa dias tinch reclamats al Sr. ministre de Foment y confio obtenir, pera depositarlos á la esmentada Basílica.

Com se veu, tan venerables cendras merecen hon-

rosa sepultura, y com tal vegada sia difícil recullir medis pera colocarlos separats ab la correspondent decencia y decoro, podria al menos juntarse ab los de la familia Condal, que, previ dictamen del arquitecto constructor, podrían ésser colocats en lloc preferent, tant com á just tribut d' admiració y de gratitud, com per exemple de las virtuts en que devém inspirarnos, si volém reproduhir la gran epopeya que élls realisaren.

Y donant des de ara las mes expressivas gracias per son oferiment, beneheix de cor á la *Lliga de Catalunya* un de sos fills mes modestos però més entusiastas.

Deu guardi á V. molts anys. Vich, 5 de Febrer de 1893.—Joseph, Bisbe de Vich, administrador apostòlic de Solsona.»

N. VERDAGUER CALLÍS.

LA DONA OBRERA

Nostre segle que desprovehit de tota mena de modestia, se dona á si mateix mil títuls, que'l posan pel demunt dels ja passats, oblidant que no es ell qui deu calificar-se, sinó que té de deixar aquesta tasca á las generacions que vindrán, no recorda que si ha sigut un temps replé d' avensament material, porta en sa fulla de serveys algunas tacas, que devant de la critica històrica, potser eclipsen los portentosos invents que tant admirán á la gent de nostres días. Tot progrés es tant mes preciós, per la civilisació, com mes mantingue l' equilibri entre 'ls elements morals y materials de la colectivitat humana, però tots aquells descubriments, que en virtut de sa propia esencia ó á causa d' una defectuosa aplicació, no sols satisfan únicament la part material sinó que á voltas obligan al conjunt social á sortirse de l' esfera moral en que viu, son agents que conspiran contra l' ordre social, y á voltas ocasionan desequilibris que finexen per verdaders cataclismes.

La reforma que 'ls organismes del treball han suert ab l' aplicació de la maquinaria á l' industria, si per un costat ha embaralit la producció, per l' altre ha sigut causa de la desaparició casi completa de las petitas manufactures y del treball domèstic y ha portat la necessitat dels grans establiments industrials. Aquest canvi radical, ha obligat á las classes jornaleras á cambiar son modo d' existir, y la dona, reyna de la llar per dret natural, ha tingut de buscar son queviure en las interioritats de las quadras y obradors. Axó, que pera aquells que sols es progrés lo que contradiu las lleys de la naturalesa, será també calificat d' avenç, es sens dupte una de las tacas mes desplorables de nostre segle y la causa mes veritable d' un atrás tan gran, com la degradació de nostra gent treballadora. En efecte: al ser impossible á la dona guanyar lo pa de la vida sense deixar las parets de sa

casa, l' ha obligat á concórrer als grans tallers per oferir lo treball de sus mans, en totes aquellas feynas que no exigexen una força muscular superior á la que ella compta; axó ha fet náixer la competència entre 'ls dos sexes del mateix establiment, y tenint lo mes débil menys necessitats, ha pogut oferir son esforç á preu mes baix y l' individualisme utilitari, seguit los consells de sa egoista doctrina, ha tret als hòmens dels tallers y ha fet créixer la baratura dels productes, á canvi dels bons sentiments robats al cor de la desgraciada obrera. Retinguda la dona al costat de la màquina que dirigeix, no sols las horas naturals de treball, sinó fins al mitj de la nit, si es útil al fabricant que sa maquinaria no pare en totes las vintiquatre horas que dura l' dia, ni pot euydarse de las feynas que demana lo bon ordre de sa llar, ni atendre á la educació de sos fills, que malgrat als nombrosos establiments d' instrucció gratuita que existexen, se crian y s' educan ab la matèixa espontaneitat que las herbas en las serras sens conreu.

Y encara no es axó sol, tot lo que contribueix á portar als operaris al estat moral en que 'ls veyém: la circumstancia de que no totes las feynas dels grans establiments mecànichs poden ésser executadas per donas y la necessitat de una direcció intelligent, han sigut causa de que los dos sexes treballessen en comunitat, y han forçat á posar al devant de las fàbriques, hòmens inteligents, que no guardant molta volta las consideracions que las bonas costums exigexen, abusan de sa calitat superior, convertint los anomenats temples del treball en centres d' explotació de la meytat débil de la humanitat. Si's té present, la facilitat en que 'l sér humà dexa lo camí que imposantli sacrificis li porta son benestar interior, per lo viaran que 'l porta á la satisfacció de sos apetits materials; y si per altra part se recorda, que la dona es fanatisable ab gran facilitat, se veurá clarament per medi d' un senzill raciocini, confirmat sempre per l' observació, que rodeja l' obrera tot lo dia pels perills que hem esmentiat, necessita tindre una virtut á tota prova, per no perdre lo fré que detura sus passions. Y no totes, per desgracia, solet tenir enteniment, sinó que un cop d' ull que 's donga sobre 'ls grans establiments manufacturers, nos fará descubrir ab molta pena que las causes apuntadas produhexen sos naturals efectes; que una bona part de las donas obreras emprenen lo camí de las passions ab tal fanatisme, que no sols envilexen sa dignitat, sinó que ab sa paraula y son exemple procuran pervertir als que viuen á son entorn.

Sabent l' importància social que té la dona en totes las classes, no es ilògich considerar, que aquesta versió de sos mes hermosos sentiments, que reb en lo taller gracies á la falta de sentit comú de la moderna organiació industrial, ha de trascendir forçosament á la família; puix la part mes important de l' educació de la maynada, prové sempre de l' influencia natural

y llegítima de la mare. Si bé es molt cert, que 'ls sentiments maternals están tan lligats ab la naturalesa humana que son cassos excepcionals aquells en que s' arriban á pervertir, y que la dona en aquesta situació reconeix sos mancaments y procura no inculcarlos á sos fills, es també molt evident, que una conciencia endormiscada per lo desordre de las passions y una inteligencia embotada pel mal exemple, no poden de cap manera obrar ab la deguda rectitud, per evitar als fills posats á son cuidado, certs perills, que essent de poca importància per enteniments experimentats, son fatales molts vegadas pe 'ls jòvens que desconexen lo que es la vida social.

Si á tot axó s' hi afegeixen, las condicions anti-higièniques que tenen la generalitat de las fàbricas y obradors, l' impossibilitat absoluta de que la dona tinga 'ls cuydados que son estat reclama, se comprendrà, com las generacions obreras han de degenerar forçosament, no sols en moralitat, sinó també en salut y enfortiment. Las circumstancies, donchs, que rodejan á la dona obrera en tots los actes de sa vida, conspiran totes, absolutament totes, á rebaxar la dignitat de las futuras generacions obreras, y axó que constitueix una amenaça terrible per la colectivitat humana serà en son dia un precedent importantíssim, que no s' oblidará pera jutjar lo grau de civilisació de nostre segle.

Aquests defectes, que son tan evidents pe 'ls que saben mirar las cosas sense dexarse portar per cap mena de perjudicis, no han pogut encara ésser vistos d' aquells que midexen la grandesa de las nacions, pe 'ls millions de puas y 'ls milers de talers que sas fàbricas contenen, y per çò lo mon va avançant, seguint la mateixa vía de desterrar al home de tota aquella classe de treballs que poden ésser executats per la força de la dona, y lo mal va progressant de mica en mica, sense que per ara puga apuntarse ab satisfacció cap dato important, que indiqua un cambi d'idees en l' organisiació del industrialisme modern. Hi ha, si, y bo es ferho constar, los esforços de la Religió y de algunas personas que s' preocupan ab bon zel per la bona marxa de l' humanitat, que s' dirigexen á neutralizar los efectes desastrosos que havém apuntat, per medi de diferentas institucions, que tendexen á conservar la moralitat dels tallers ó á proporcionar als fills obrers los cuydados que no poden rebre de la seva mare; però tot axó, si, inspirat en un fi noble y generós, es digne de tota alabança, es insuficient per destruir los efectes perniciosos que la moderna organisiació manufacturerera nos proporciona: s' alcança la salvació d' individuos aislats, però hauria de ser molt general l' esforç, pera salvar á tota la classe treballadora.

Lo mal es mes fondo: mentres la noya haja d' entrar en un taller á fer companyía á donas educadas en lo sistema modern, es inútil pensar, en que arriba á ser una digna esposa y una bona mare: serà una força pel

treball y una materia explotable pe 'ls que viuen de la sanch del operari: en elles troba l'anarquisme los més entusiastas partidaris.

LLUIS MARSANS.

VISIÓ DEL JUTJE DE COLMAR

(De N' ANFÓS DAUDET)

Abans d' haver prestat jurament al Emperador Guillém, no hi havia home mes felic que 'l jutje Dollinger, del tribunal de Colmar, quan arribava á l' audiencia ab son casquet fins á las orellas, la seva panxa, sos llabis roigs y las tres sotabarbas escalonadas damunt lo corbatí de musselina.

—«Oydá! quina bacayna que vaig á fer» semblava dir, y dava gust de véureli allargar las camas botardas ensontantse en la poltrona, sobre aquell rotllo de cuyro que s' mantenía sense alteració apesar dels trenta anys de servey que portava.

Pobre Dollinger! aquest rotllo de cuyro va pérder. S' hi trobava tan be allí assegut, era tan ben fet aquell coxinet de clin, que mes se va estimar tornarse prussiá que deixarlo. L' emperador Guillém va dirli: «Senyor Dollinger: continué en vostre Hoch,» y Dollinger s' hi va quedar y vetalaquí avuy conceller en l' audiencia de Colmar, administrant ceremoniosament justicia en nom de Sa Magestat berlinesa.

Al seu entorn no hi ha res cambiat, tot es igual, lo mateix tribunal revellit y somnolent, la mateixa sala ab los banchs esmolats com una escola de catecisme, sas parets nuas, lo xiuxuetx d' advocats, la mateixa llum trencada baxant de las altas finestras ab cortinas de sarja, lo mateix Sant Crist gros, polsós, ab lo cap cayut y 'ls braços extesos. Al ferse prussiana, l' audiencia de Colmar no ha pas cambiat, bi ha com sempre un bust d' emperador al fons del pretori. Però tant se vall Dollinger se troba expatriat. Comença á donar voltas en lo silló, s' hi enfona furios y ja no pot ferhi las bacaynas d' altre temps, y si per alzar arriba á endormiscarse á l' audiencia, es per tenir somnis espantosos...

Dollinger somnia que es al cim d' una muntanya alta per l' estil del Honeck.

¿Qué hi fa allá tot sol, vestit de jutje assentat en lo seu silló en aquellas alturas immensas ahont no veu mes que arbres rebordonits, y axams de mosquits?... Dollinger no ho sap. Allá s' está frisós, banyat de suor freda de la angoxa de pesarós ensomni. Lo sol rogent s' alça al altra costat del Rhin, darrera 'ls pins del bosch Negre, y mentres que 'ls sol va pujant, abaix en las valls de Thann, de Munster, d' un cap al altre d' Alsacia, se sent un murmur confós, soroll de passos, cotxes que marxan... y aumenta, y s' acosta y Dollinger té 'l cor oprimit! De sopte, per las revoltas que fa la carretera guanyant la pujada de la muntanya, lo jutje de Colmar

veu aproparse una comitiva lúgubre é interminable: tot lo poble d' Alsacia qui s' es dat cita en aquest camí de las Vosgas per emigrar solemnement.

Al davant, pujan les carretas tiradas per quatre bous, exas carretas llargarudas, que 's veuen curullas de garbas en lo temps de la sega y que ara se 'n van cargadas de mobles, d' eynas y ferramentas del treball. Llits, armaris, cortinatges d' indiana, pasteras, torns, las cadiretas dels infants, los sillons dels avis, vellas reliquias apilotadas y agafadas las unes ab las altras, escampant pel vent del camí las cendras veneradas de las llars. Paraments de casa sencers se 'n emportan aquells carros. Axis van caminant, ab gran fatiga; los bous ab prou feynas los arrián, com si la terra s' arrapés en las rodas, com si aquests trossos de fanch sech estesssen encara agafats á las fangas, als arreus, á las axadas, als rastres, fent-la càrrega encara mes pesanta, é indiquessen que aquesta marxa era un desarrelament. Darrera s' empeny una gentada immensa y silenciosa de gent de tots estaments, de totas edats, des de 'ls vellets ab tricorni que s' arrepenjan tremolosos en llurs bastons, fins als menuts de cap rissat y cabells d' or vestits ab calças de dril aguantadas per un elàstich; des de 'l vell paralítich que 'ls gallarts minyons portan á coll cristófol, fins als infants que llurs mares estrenyen contra son pit: tots, los forts com los malaltisos, los quins serán soldats l' any vinent y los que han fet la terrible campanya, coracers ab la cama tallada que s' arrossegan sobre llurs crossas, artillers pàlits y desfigurats portant encara en sos uniformes esparcats floridures dels calabossos de Spandau; tot axó desfila orgullosament per la carretera ahont lo jutje de Colmar s' está asségit, y, mentres que passan davant d' ell, tots li giran la cara ab expressió d' ira y de fàstich...

Oh! pobre Dollinger! ell voldria amagarse, fugir; no pot. Son silló está incrustat á la montanya, lo rotllo de cuero en lo silló, y ell en lo rotllo de cuero. Llavors, se dona compte que ell es en aquell lloc com á la picota y que havían posat la picota tan enlayrada per que la seva deshona fos vista de mes lluny... Y la corrua segueix, vilatje per vilatje, los de la frontera suissa menant grans remats, los de la Saar empenyent los vagons dels miners plens d' eynas de ferro.

Després venen las ciutats, tot lo poble de las filatras, los blanquers, los texidors, los urdidors, los burgesos, los capellans, los rabbins, los magistrats ab vestits negres y vestits rojos.... Veusaquí lo tribunal de Colmar l' antich president en cap. Y Dollinger mort de vergonya, va per taparse la cara, mes té las mans paralisades; vol tancar los ulls, mes ses parpelles restan immòbils y obertas. Es precis que ell vegi y que sia vist y que no se 'n perdi ni un dels esguarts traydors que li adressan sos amichs tot passant.... Aquest jutge al pal, quin afront! mes lo pitjor per ell es veure als seus entre aquella gentada, y sembla que ningú l' coneix. La seva dona, los seus fills, passan davant ell

baxant lo cap. Sembla com si se 'n dessen vergonya els també! Fins lo seu fillet Miquel, aquell que tan estima, y que se 'n va sens mirarlo tant sols. No mes l' antich president de l' audiencia s' atura un instant per dirli tot baix «Veniu ab nosaltres, Dollinger. No us quedeu aquí, amich meu....» Mes Dollinger no 's pot moure. S' agita, erida, y la comitiva passa, passa dues horas seguidas. Lo dia va cayent, la gent va allunyantse, y totes aquelles valls planas de campanars y de fàbricas quedan silenciosas. L' Alsacia sera se n' es anada. No hi queda sinó lo jutje de Colmar en lo catafal, clavat, segut é immòbil.

De sopte, la escena cambia: Xiprés, creus negres, rengleras de tombas, tot de gent endolada. Es lo cementiri de Colmar, en dia d' un gran enterro. Totas las campanas trillejan. Lo conseller Dollinger s' es mort. Lo que l' honor no li va fé fer, la mort s' en encarregá. Ella l' ha arrencat de sa cadira de cuero y ha estés al home que no volia moures d' assegut. Somniar que un es mort, y plorarse, es la sensació mes terrible que's pot imaginar. Tot trist, Dollinger assisteix als seus propis funerals, y lo que encara l' desespera més que la seva mort, es veure tanta gent que l' accompanya y no hi ha ni un parent, ni un amich. Ningú de Colmar, no més prussians! Son soldats prussians los que li fan l' escolta, magistrats prussians qui portan lo dol, los discursos que 's fan damunt la tomba també prussians, y la terra que li tiran damunt, y que ell troba tan freda, també es prussiana, quina pena! Després, s' enretira tothom, y un coracer blanch s' acosta portant tapat ab la capa alguna cosa que sembla una corona de semprevivas. Al entorn tothom diu:

«Vetaquí 'n Bismarck... vetaquí 'n Bismarck...» Y lo jutje de Colmar pensa ab tristesa «Es molt honor el que m fa lo Sr. Comte; mes si jo tenia aquí al meu fillet...»

Una forta rialla lo priva d' acabar, una rialla folla, escandalosa, salvatge, inextingible. «Qué passa?» s' pregunta lo jutje indignat. S' als, mira... Es lo rotllo, lo seu rotllo de cuero que lo Sr. Bismarck acaba de deixar religiosament sobre sa tomba, ab aquixa inscripció al entorn: *Al jutge Dollinger honor de la magistratura, Recorts y planys!* D' un cantó al altre del cementiri tothom riu, tothom gesticula, y aquixa bromada prussiana ressona fins al fons de la fossa ahont lo mort plora de vergonya, xafat per un etern despreci.

Per la traducció.—FRANAR.

ROSER DE TOT L' ANY

DIETARI DE PENSAMENTS RELIGIOSOS

FEBRER

DIA 19.

Es l' amor la dolça corda
que 'm lliga á mon Estimat,

qui, llaut ben afinat,
al seu Cor lo meu acorda.

DIA 20.

Si jo pogués estalviar vos penes,
de bon grat ho faria, Jesús meu;
veniu á mi, diria á les cadenes,
tu ets mon amich, diríali, al menyspreu.
Als claus diria: peus y mans clavaume:
al assot: dixa tot mon cos escrit;
diria á les espines, coronaume,
mes á la llança, amàgat en mon pit!

DIA 21.

Quan m'agenollo—vora l'altar,
no es pas la llantia—qui m' ilumina,
es vostra cara—l'alba divina
que del cel vessa—lo dia clar.

DIA 22.

Deu no t'ha dit quin dia
vindrà la mort,
perquè ni un sol ne perdas
d'aquesta vida.
Desterrat en la terra,
pensa ab la exida;
navegant de la glòria.
pensa ab lo port.

DIA 23.

Oh creu, oh ma dolça creu,
astre que guia mos passos,
reb mon cos entre los brassos,
y dónam lo de mon Deu.

Dónam lo cor de mon Deu,
que l'guardaré mentres visca;
y la llum del sol no m'isca,
si vull altre amor que l'seu.

DIA 24.

Sol ab Jesús,
sol ab Jesús, oh dolça companyia;
per sempre mes qui s'hi pogués quedar!
digauho vos, digauho vos, Maria,
sol ab Jesús si hi fa de bon estar!

DIA 25.

Pobra viola!—l'home t'calciga
mentre l'perfumas—ab ton olor,
si no li foras—tan dolça amiga,
si l'espinares—com una ortiga,
te portaria—sobre l'seu cor.

Colomes blanques del asceteri,
tan amoroses ¿quí us vol? dihèu.
¿Cors qui us escolta, veus de salteri?
més... si, us escoltan al emisferi
á voladurias Angels de Deu.

JACINTO VERDAGUER, PBRE.

MOVIMENT REGIONALISTA

Llegim en nostre estimat company d' Avinyó *L'Aïoli*
correspondent al 7 del corrent:

«Lo 26 de janer, lo diputat Arnoux va parlar á la Cambra de la necessitat de fer una gran reforma en l'administració del govern. Feu notar que la divisió administrativa mes convenient á la França, en temps de las galeras, no pot ésserli convenient al temps del ferro-carril, del telégrafo y del teléfono. «Cal dividir la França, digué, en 18 regions. Cada regió deu corresponderli una audiencia, una universitat, un consell general y un consell de prefectura compost d'homens intel·ligents que haurian d'ésser innamovibles. Ab aquest sistema se faria una economia de cent milions. (¡Tira pexet!)»

«Com se comprén estém al costat de M. Arnoux, y 'ns sab greu que nostres diputats del Mitjdia, totes las vegadas que caldría que 's mostrassen y parlassen, s'amaguen y callen com uns morts. Mes, ¿y si 'ls acusayan després de federalisme, y 'ls hi llevessen lo cap?»

Los nostres diputats no son tal vegada tan timorosos; si callan ó s'amagan, es mes aviat que per perdre l'acta, pe'l temor de perdre l'acta.

La Secció de Carreras especials del «Centre Escolar Catalanista» celebrá l'dividendes de la setmana passada la inaugural del present curs davant de nombrosa concurrencia

Lo secretari sortint, Sr. Coll y Escofet, llegí la memoria de reglament, y l'president de la secció, senyor Capdevila, un discurs en que feu una ressenya històrica de las industrias catalanas, fent notar la influència que en elles exerciren las institucions y cambis politichs económichs y jurídichs del Principat.

Lo Sr. Sabater, vice-president de la secció, llegí un breu discurs de gracies y 's declará inaugurat lo present curs académich.

La nit del diumenge passat celebrá l'«Centre Català» de Sabadell, una vetllada literaria-musical. Segons llegim en *Lo Catalanista* sembla que en aquella important associació hi ha l'propósit de donar alguns concerts clàssichs per aquesta quaresma.

M. Gladstone acaba de guanyar una altra batalla molt mes important que las guanyades fins ara als enemichs de la escola liberal inglesa, y als fanàtichs partidaris del radicalisme irlandés. Aquesta victoria á que 'ns referim la ha obtinguda en lo Parlament britànic al discutirse lo missatje á la Reyna.

Los parnellistas capitanejats per M. Redmond, tal vegada per ressabits presos en las campanyas baix la direcció del difunt M. Parnell, han emprès un obstrucionisme á ultrança, pretextant que no n'hi havia prou pera la Irlanda ab la supressió dels *coercion acts*, ab lo nombrament d'una comissió encarregada de dictaminar sobre la afflictiva situació d'alguns terra-

tinents, eviccionats, y ab l' indult concedit á alguns irlandesos que 's comprometeren en fets de força, explicats sinó justificats, per la miseria á que 'ls redueixen los senyors de las terras que tota llur vida conreuaren. Los parnellistas exigian del ministeri liberal una amnistia general per tots los delinqüents irlandesos.

La obra de pacificació 's veia, donchs, sèriament compromesa ab la intransigència d' aquesta fracció del Parlament. Afortunadament pogué mes lo patriotsme entre 'ls diputats irlandesos, y la immensa majoria d' ells votà ab los liberals que no hi havia lloch á concedir la amnistia total.

Y ja desfeta la boyra d' obstrucció que amenaçava eclipsar altra vegada l' aurora de l' autonomia irlandesa, ha pogut presentarse á la Cambra dels Comuns lo projecte de *home rule* pera la Irlanda.

La lectura del projecte fou una solemnitat en lo Parlament britanic. Se tractava de concedir á la si lo tracte de germana á la isla esclava y 'l fet tenia una significació y trascendència que no podia escapar á la penetració del poble anglés. A la sessió en que 'l projecte esmentat se llegí, volgué assistirhi lo príncep de Gales, l' heréu de la corona imperial, com si volgués donar testimoni d' interès pe 'l poble que reconquistava sa llibertat baix l' ombra de la bandera britànica.

També hi assistiren en esperit las vellas nacionalitats d' Europa que s' anyoran d' ésser lliures, y Catalunya entre elles, pera demostrar son goig al veure que la causa de las llibertats nacionals, la causa regionalista va endavant conquistant los cors dels despotas mes empedernits.

La «Lliga de Catalunya» ha enviat al director de nostre estimat company de Reus *Lo Somatent*, aquest telégrama: «Celebrém lo triomf del catalanista senyor Serra com á diputat provincial, desitjant que sia fructuós pe 'l districte elector y per la causa regional.— Alsina, President.—Lliga de Catalunya.»

Llegim en *Lou Felibridge* corresponent al mes passat: «Los felibres marsellesos firmaren una petició pera que lo municipi ajudés á mantenir lo curs de literatura provenzal establert en la facultat de ciencias de Marsella.

«La demanda ha obtingut l' èxit que s' esperava, y s' ha obert lo curs lo dia 6 de desembre. M. Constans, felibre majoral, catedràtic á la facultat de lletres d' Ais, explicarà: *De la influencia de la literatura provenzal á la edat mitjana, á Italia, á Espanya, á Alemania y á França*.»

«Lo 12 de desembre, lo conferenciant parlá dels Armana en provenzal.»

Heus aquí un exemple que no gosam proposar á nostras corporacions administrativas, per que temém que 's pensessent que volém comprométrelas y que 'ls

ilustres de Madrid tingan per separatistas als individuos que las componen.

A cap mes temor devia obheir la unànim negativa que obtingué no fa molt en la Diputació de Barcelona una demanda per l' istil de la escoltada y atesa pe 'l municipi de Marsella.

Un bon exemple ben digne d' ésser imitat nos ofereix lo celebrat escriptor N' Alfons Daudet.

En sa obra *L' immortal satirisá* á l' Academia francesa donant testimoni del menyspreu que li merexia aquella corporació. No obstant acaba ara de dexarse nombrar individuo de l' Academia Nimesenca.

No faltarà qui trobe inconseqüent al ilustre novelista, però de segur que 'l tal no serà regionalista, ó be ignorarà que Daudet es fill de Nimes. Lo fet d' acceptar un seti en l' Academia Nimesenca es conseqüència natural de las ideias d' En Daudet, manifestadas, no fa gayre mes d' una mesada, á alguns de sos amichs del Milidia de França.

«Si los hi deya, la província es totxa de dexarse devorar per París y sobretot, pe 'l vil *boulevard*. Jo soch partidari de las petitas capitals, y si 'l baf de la miseria no m' hagués rebutat á la acera parisena, jàmay lo meu instant, jàmay los meus gustos, m' haurian portat cap al Nort.»

Aquestas paraules provar fins á quin punt En Daudet es de la raça fins á la moll dels ossos.

LO REGIONALISME EN LA PREMSA

COSAS ASSENyaladas

—LA CIGALO d' OR. Montpellier, 4 janer: *Germinal d' ideios*, per Paul Redonnel. Se'n feu esment en lo *Movement Regionalista*. —*Lou Felibridge populàri*, per Albert Arnavielle. Demostració de la importància dels periódichs populars per la propagació y avenç de la causa.

—DOGMA Y RAZÓN. Barcelona, 30 de janer: *El Carmelo Catalán*, per lo Dr. D. Jaume Cararach é Iborra, Pbre.

—EL CRONISTA DE BARCELONA, 5 de febrer: Una Biografia del poeta vilanovi Manuel de Cabanyes y un grabat que representa la masia ahont morí, en 1833, aquell inspirat poeta en sa vila nadiva.

—LAS CUATRE BARRAS. Vilafranca del Panadés, 5 de febrer: *Lo Regionalisme á França, V y últim*.

—LO TEATRO CATALÁ. Barcelona, 9 de febrer: *Discordancias, I*, per A. de la Florida. Critica 'ls articles que nostre collaborador D. A. Vives publica sobre la música religiosa.

—LO SOMATENT. Reus, 11 de febrer: *La qüestió Irlandesa*.

—LA UNIÓN VASCO-NAVARRA. Bilbao, 11 de febrer: *Irlanda. (Lo que debemos imitar)*.

—**LO CATALANISTA.** Sabadell, 12 de febrer: *Una qüestió enutjosa.* Article endreçat al *Diario Catalán* sobre Regionalisme.

—**LA RENAISENZA.** 12 de febrer: *Las vinentas eleccions y'ls catalanistas*, per Youngest. Article en que s'anuncia que l'acort de pendre part en las eleccions serà objecte de la pròxima Assamblea de la Unió Catalanista.—15 de febrer: *En Gamazo Regionalista*, per L. E.

—**LA VANGUARDIA.** Barcelona, 14 de febrer: *La literatura catalana en el siglo XIX.* — *La lengua regional en el teatro*, per Fra Francisco Blanco García. Article ab que l'apreciat crítich ha distingit á nostre colega, permetentli la publicació d'aquest important treball abans de publicarse en *La Ciudad de Dios*.—16 de febrer: *La lengua de la enseñanza en Cataluña*, per Salvador Genís.

—**EL DIARIO CATALÁN.** Barcelona, 14 de febrer: *Regionalismo... y Regionalistas*, por Lorenzo Carrasco, article que copia de *La Bomba Final*, destinat á fer veure que hi ha un regionalisme que no defineix y que 'ls regionalistas no conexém, y que termina excitant al *Diario Catalán* á que s'dedique á dirigir lo moviment regionalista catalá.

LO PENSAMENT CATALÀ

(Continuació).

Si axó vol dir una serie de pensadors que bajan sempre anat desenrollant un sistema, que bajan resistit á totes las influencias del temps, axó es, de las épocas diferents en que ha tingut de desplegarse, ja des d'ara dihém que no; com tampoch lo té en aquest sentit França, ni Alemanya, ni Italia, ni Escocia.

Si axó vol dir, si nostres pensadors están encadenats per unas matexas tendencias, y presentan igual carácter, igual fesomia, encara que s'diferencien per las diferentes influencias que han rebut, allavors no saltres tenim unitat de pensament. Però, entesa la pregunta del primer modo, cap poble lo podrá presentar porque l'esperit nacional no pot esquivar la influencia de l'esperit de la época y de las nacions vehinas. Per ciò l'història s'divideix en épocas, en las quals entran los esperits de tots los pobles.

Quan l'escolasticisme era la doctrina dominant en totes las càtedras del mon científich, Catalunya que tenia una energia vital com cap altre poble d'Europa, donà al mon un representant de son pensament, com cents n'havia donat de son comerç y govern, y en veritat que fou aquell gran y excels, donchs gayre ben passá de ratlla.

Ramon Lull es allavors la mostra de la vitalitat de Catalunya, ja que no fidel expressió de son carácter y natural. Y no per ésser geni, no per ésser original en sos procediments y dreceras á la veritat, s'escapá de la influencia escolástica, per mes que no estés educat

en ella ni s'hagués arrossegat gayre pe 'ls banchs de l'aula, perque sa ciència era mes producte de l'amor, que de la reflexió.

En lo temps del Renaxement, quan lo mon anava á seguir nous camins en lo curs de la il-lustració y de la ciència, torná nostra patria á donar proves de que seguia lo progrés y desenrotlló de la societat, personificantse en Lluís Vives. Aquest pensador enviat per Deu pera benehir los nous viaranys, dret ahont s'en-caminava la societat, apareix en lo camp de la filosofia, si be ab una ànima catalana, ab aquella frase reposada y senzilla, ab lo esperit de observació y análisis propi de la nostra raça, apareix, dihém, infludit de las tendencias de la época, ab la prevenció al escolasticisme decadent, ab lo gust clàssich de la frase, ab las aficions humanísticas y obrint pas á la crítica, una de las principals ramas que deuen son origen al Renaxement, essent tal vegada sa primera gloria.

Aquest fet que 'ns mostra la historia de la filosofia, deu tenir-se molt en compte pera conéixer com cal las evolucions de l'esperit filosófich d'un poble, lo qual en temps de escolasticisme serà escolàstich y renaxent en temps de renaxement.

Donchs be. La historia de nostre pensament se deixa ben mirat en tres èpoques: La del Escolasticisme, del Renaxement y la de la Filosofia escocesa. Abans del escolasticisme, lo nostre poble s'anava fent; y mes que pensadors, tenia Catalunya allavors, hòmens de sentit práctich que la aparellavan pera ésser després la nació mes lliure del mon, donchs estava en aquella edat en que los pobles creyen y's desenrotillan, edat que malgrat no tenir pensadors, es la mes apta pera ésser pensada, donchs que es llavors quan se fan los pobles.

Y si be en la historia del pensament figurau poch, Sant Pacià, Ató y Oliva, son no obstant aquests los qui ab mes confiança nos dirán lo carácter y naturalesa íntima de nostre ser en quin escorcollament s'ocupa en lo segon llibre l'il-lustre tomista.

Veusquí perque diu, parlant de Sant Pacià, «que se'l pot considerar com á primer representant del pensament català ó al menys com á un precursor d'ell, com á una primera efflorescencia qui demostra ja las qualitats mes nobles que presenta la forma intelectual en nostre pays...» Y continua: «Es Sant Pacià imitador y dexible del celeberrim y fogosíssim Tertuliá... mes ab tot y ésser dexible lo bisbe Barceloní, del estremat prebère cartaginés, á pesar de que l'imita, li retrata frases y l'segueix ab las ideas... guarda sempre la temprança de la expressió, lo just medi en lo judici, y tal exactitud en consignar lo dogma cristià, que axó li ha valgut l'ésser considerat veridich testimoni de la tradició Católica...» «Lo distingeix la cristiana llibertat d'esperit en la reprensió dels vicis» y contrasta l'esperit de originalitat dels orientals, ab l'esperit práctich y la suavitat de forma de nostre bisbe...

Iguals caràcters troba en los bisbes Ató y Oliva, ver-

daders guardadors de la ciència y de las bonas costums durant la invasió serrabina. Al bisbe Oliva, diu, se l' veu en tots los actes importants de son temps: edifica monestirs, reuneix sínodos y després de llegislar sobre la Iglesia y l'Estat, reglamenta la cría de las gallinas, y parla als seus monjos sobre d' uns cygnes y de que té una grua molt hermosa que ja pega voladas... mostra significativa del esperit práctich qui guayta sempre á la realitat... y conclou: «Lo célebre bisbe abat es sens dupte un dels mes benéfichs restauradors de la civilisació en nostre pays.»

Aquest temps en que no s' hi veu encara grifar lo pensament filosófich, perque ni tampoch n' es l'hora, es lo mes apte pera estudiar nostre carácter, donchs que s'veuen las arrels d'aquest arbre, que ab orgull contemplám ja fet y gran en lo bon temps de nostra patria.

Lo marqués d'Olivart no hi ha vist mes, á lo que sembla, en lo segon llibre, que aquells quatre ó cinch noms ilustres y que tot lo mon científich coneix per la grandiositat de concepció; mes hem d' advertir que hi ha quelcóm mes que axó, perque després de las hermosas consideracions sobre Sant Paciá, Ató y Oliva y l' esperit de la época en que vivian, parla^r de las tendencias y aficions mercantils de la gent catalana en lo qual á no fixárnoshi dexariam de conéixer una de las principals notas de nostre ser.

No fa cas tampoch de la influencia dels frares de Sant Domingo en la civilisació de Catalunya, en la qual hi estan de tal manera barrejats, que creyém impossible fer la historia de aquella sens donar la millor part á la dita orde, que per mes que diga Messen Masferrer, dissentint en axó del Dr. Torras, es estada la que mes ha influhit en la informació del pays; lo representant de nostra nacionalitat, de nostra gloria y de nostra naturalesa, En Jaume lo Conqueridor, está informat de l' esperit racional y humà de aquella orde, mes que no pas de la de Sant Francesch, qual ensenya es l'amor á Cristo y la contemplació divina, lo dexament y menyspreu de la part corpórea de nostre ésser, ideal sublím, però que no pot atényer l' home de poble y l' negociant de ciutat.

Mes ja que apar que tota la dificultat del Marqués d'Olivart se fonamenta en que no sab veure una idea comú, un mateix tema discorregut per Sant Ramon de Penyafort, Ramon Lull, Eximenis, Sant Vicenç Ferrer, Ausias March y Lluís Vives, á los quals no capexo per quina rahó no hi ha afegit En Balmes y En Llorens, essent axís que tanta importancia los hi dona en lo curs de nostre pensament lo Dr. Torras, veurém ara si l' ovirém aquest fil de la tradició científica, després, de fetas las observacions que calian. «L' un escolàstic sever; l' altre elegant clàssic, aquell místic fins al panteisme quasi va al costat del predicador fervorós y eminent polític que commogué la terra...»

Aquest argument no prova res. Provaria si l' pensament d' un poble sols s' ocupás en un ram de la

ciència, però l' pensament d' un poble, pot recórrer tots los rams y permanéixer no obstant lo mateix, y estampar sa fesomía en tots ells, y traspuar son caràcter per totes las obras, sian de la mena que s' vulgan.

Buscar, esbrinar lo pensament d' un poble lo mateix pot ferse en política, que en filosofia, que en theologia que en poesia, que en jurisprudencia, que en mística, que en literatura, que en arquitectura, que en pintura, que en novelas y en arts y ciencias, y en pau y en guerra, lo pensament, l' esperit, l' ésser d' un poble grifarà per entre mitj las variacions y las mil y una formes que prenga; perque aytal immutabilitat es propia de las substancies.

ESCOLÀSTICH.

(Seguirá).

NOTAS ARTÍSTICAS

Saló Parés.—Exposició Rusinyol, Casas y Clarassó.

Seguint la costum d' altres anys, dits artistas, han acaparat per alguns dies la sala de can Parés, exposanti los fruys del seu treball, que no resulta pas poch empenyat.

Modernistas fins al moll del os, no s' han desdit per res, á pesar de la indiferencia del públic, ni han trençat de camí, á pesar de las críticas rahanadas y ben sovint severas que se l's han dirigit; pero avuy, dintre de las sevas miras personals, los trobém mes discrets, ab més amplitud de fórmula y sobre tot usant d' una tònica menys exclusivista. Accentuant aquells extrems lo seu estil no 'n val de menos, ni la característica de sa personalitat ne sufrex gota, y en cambi la seva obra resulta mes agradable, mes simpática als ulls de la gent. Qui recordi y compari lo d' avans ab lo d' ara quedará ben impresionat.

Mes domini, mes varietat y mes gust, hem trobat en sos quadros y estudis; pero no som encare á la meta. Lo dia que dongan interès marcat als assumptos y forsin llur intenció, es á dir, lo dia que sas telas ferexin la retina y l' cor á la vegada, fent vibrar alguna de las múltiples cordas del sentiment, aquell dia hi arribarán.

En Ramon Casas per axó ja hi es ben á la vora. En lo seu *interior al ayre lliure*, tan rich de tons y tan senyor, hi ha un benestar íntim, casulá, que enamora; en aquell interior petit, ple d' atmosfera y de claror natural que entra pel fondo sense arribar á aclarir lo primer terme, ahont brilla enrogida la estufa, hi bat alas una poesia; y devant d' aquella noya á qui la cràpula y lo vici donan expressió, quants comentaris no hi haurán fet los que observan, estudian y pensan? Aquest es lo fi de la obra d' art, y quan mes intensa siga la sensació llur autor será mes artista, y mes encara quan la procura ab medis tan senzills y naturals com los de que s' val en Casas. No s' estufi l'autor perque

'l creyem un mestre; y puix domina 'l medi y la traducció del objecte real no ofereix dificultats, per ell, vagi al fi, si vol que las sevas obras no s' olviden. La realitat deu imitarse de molt apropi y lo mes be que's puga, pero no pas tota, com diu en Taine, y aquesta falta es la que deu suprir l' artista de motu proprio, si es tal, y no un instrument, un simple co-piador.

Lo seu company, en Jaume Rusinyol, també ha lograt alguna cosa d' axó, pero ab menos forsa, en aquella cambra hont se veu lo malalt, darrera 'ls vidres, decantdins y morint á poch á poch; en aquella cambra tota blanca, parets, cortinas, llit, etc., que's present serà aviat mortalla de la noya que hi jeu, y en algun d' aquells interiors humils y fendressats, pero riallers, y tan propis de nostras casas de marina.

Per lo que toca als retratos, En Casas lo dexa molt mes endarrera. Sent la figura com pochs; ne sorprén la expressió y la posa com vol, y no la construeix mai ab mosáich, sinó á grans blochs. Un cop dibuxat l' esqueleto lo carrega de pasta y ab lo pinzell modela las formas y dona calitat.

Axó ho consideram difficilíssim, però en los seus retratos no hi descubrim cap esfors ni gayres duptes. No cal citarlos perque, si fa ó no fa, tots los trobém á la mateixa altura. Axis nos permetém augurarli grans triunfos en aquesta especialitat ahont s' estrellan tantas paletes pretenciosas.

A pesar de lo dit y de que lo dibuix no es molt sólit, los retratos d' En Rusinyol no son pas despreciables. Troba la semblansa y los fa viure dintre un medi escayent y característich. Lo d' En Mas y Fontdevila pintant dintre una iglesia y lo d' un coneget jove, tot vestit de blanch, que està sentat en un pedrís, son los que acusan un adelanto mes notable.

Pe 'l demés hi ha també una partida de notas y estudis de paisatge, de pàtis, de exidas, de carrers y de interiors, per los que hi corra l' ayre ó hi juga la llum, ja solitaris, ja ab figures, que ara hi fan nosa ara servey, ajustats ab molta conciencia, però que no tenen mes importància que la d' una sèrie d' exercicis destinats á dominar la tècnica. En Rusinyol á còpia de buscarbi originalitat troba de vegadas extranyesas, y los d' En Casas resultan casi sempre mes elegants. Per lo que toca al color ni l' un ni l' altre 's mouhen de las tintas baxas, ni dels efectes esblaymats. Hi ha menos prevenció y una pauta de color mes extensa que avans però 'l gris encara domina.

Balancejant los pros y contras apuntats, pot deduirse la superioritat d' aquesta exposició sobre las de més organitzades per los aludits artistas. Superioritat, á la que hi ha contribuit també aquella selecció ó tria que 'ls reclamavan de temps, respecte á las obras que destinessen al públic. Aquesta tria l' hem apreciat bastant marcadament, puix pochs quadros contan com á verdadera fullaraca.

L' Enrich Clarassó que tenia costúm de ferlos com-

panyía ab algunas esculturas, no mes n' ha exposat una, de carácter monumental. Va destinada á un panteón y representa un àngel sentat sobre un munt de pedras en lo moment d' escriure sobre una d' elles: «memoria eterna.» La massa resulta decorativa y las diferentes siluetas que ofereix, encara que no poden apreciarse massa bé, nos agradan. La expressió de la figura no es molta; mes, per sa actitud, per son modelat y per lo cayent de las robes, declara los progressos del seu apreciat autor.

Quedém, donchs, que En Clarassó adelanta visiblement, que En Rusinyol marxa dret y continúa discutintse y que En Casas no solament agrada als iniciats, sinó que comensa á imposarse. Veurém l' any que ve si 'ns fan mudar la conclusió.

J. C. Y R.

REVISTA DRAMÁTICA

ROMEÀ

Nit d' aygua.—Comèdia en un acte, per D. A. Ferrer y Codina.

Entre las várias *petitas comedias* representadas en lo que va de temporada deurá figurar en lloch preminent la última d' En Ferrer y Codina.

L' argument sortit de la gelosía mütua de dos casats de fresch, dona lloch á la continuació tan sapiguda de escenes endreçadas á ridiculizar la llegeresa ab que aquells discorren.

L' autor situa á Zaragoza lo lloch dramàtic, y aragonesos de pura casta fa los principals interlocutors. Com lo llenguatje es correcte y de un sentit local perfect, resulta la obra, des de un principi, castellana de bona mena. Més, á poch compare xen dos catalans; ell *habla castellano* y ella... «té remordiments de ventre;» y l' obra 's fa bilingüe.

Te 'l mérit de una relativa novetat, en mitx d' un assumpt que tants manosejan, y la decencia, y gracia del diàlech.

Estàm segurs de que «Nit de aygua» no morirà junt ab la temporada que li doná la llum com tantas altres obras, sinó que podrà reproduhirse ab gust del públic quantas vegadas s' obri 'l teatro català.

Per teléfono.—Diàlech d' En Riera y Bertran.

No té pretensions; però axó no excusa la falta de interès y de acudits, y molt menos la inverosimilitud de la situació y fals carácter dels personatges.

Tal volta discorrerà axis perqué 'ns té acostumats l' autor á millors y valiosas produccions.

LL. DE S.

DIETARI DEL PRINCIPAT

L' Alcalde de Barcelona D. Camilo Fabra, marqués d' Alella, havia presentat la dimissió de son càrrec.

Segons se diu, aquesta resolució del marqués d' Alella obeheia à no haver volgut accedirà imposicions del quefe del partit fusionista d' aquesta província respecte de la separació de alguns empleats de Ca la Ciutat, y à la provisió d' algunes plaçes vacants que l' senyor Fabra creu que poden amortisar-se, obtenint axis algunas positivas economies la ciutat.

La noticia d' aquesta resolució del marqués d' Alella produí fonda impresió entre 'ls fusionistas. Tot seguit tractaren los prohoms d' aquest partit de dissuadir al marqués d' Alella. Las gestions han donat per resultat que l' Sr. Fabra no deixés la vara.

Escriuen de Sant Pere de Ribas que 's celebrá una nombrosa reunió de propietaris rurals ab l' objecte de formar una associació ab la qual poder contrarestar las exigencies dels rabassers, que sembla que 's mouen també allí com en tota la comarca del Panadés.

Ha mort à Vilafranca del Panadés lo germà del Illustríssim Sr. Bisbe de Vich, Dr. Morgades y Gili. Al acompañar al Excm. Prelat en lo sentiment que per tan dolorosa perdua experimenta, li desitjám una santa resignació, y à l' ànima del difunt lo repòs etern.

Com cada any, s' ha celebrat enguany la festa de nostra antiga patrona Santa Eularia ab tota pompa y solemnitat. Nostre benvolgut Prelat, complertament restablert de sa malaltia, oficià de pontifical, fent d' assistents los Iltres. Srs. Drs. D. Joseph Casas, degà; D. Francisco de Pol, D. Tomás Sanchez y D. Valentí Basart, canonges. Se cantà la missa dita de Santa Eularia, del mestre Fosis, de marcalt sabor religiós, y predicà las glòries de la martyr barcelonina, lo Pare Goberna, de la Companyía de Jesús. La processó que 's feu després de l' ofici fou molt concorreguda y lluhiada. Sols s' hi trobà à faltar l' assistència del Ajuntament, que segons s' ha dit fou deguda à que 'ls regidors estaven enseynats per los tráfechs de la quinta.

En la segona de les «Conversas agrícoles familiars» que 's donà l' dissapte passat en lo local de l' Institut Agrícola Català de Sant Isidro, se tractà de la necessitat d' una sólida instrucció agronòmica pera que puga prosperar l' agricultura. Mentre uns sosténien la necessitat de la propaganda pràctica de las operacions agrícoles, los demés opinaren que deuria millorarse la ensenyança oficial teòrich-pràctica, modificada segons las circumstàncias y 'ls avengos moderns, estant tots en que la falta d' instrucció en la classe rural era

la causa primordial del endarreriment en que 's troba l' agricultura del pays.

La comissió especial de Bibliotecas, Museus y Exposicions artísticas del Ajuntament de Barcelona proposa à nostre Municipi que 's dongan las gracies y 's concedescan medallas d' or als senyors D. Joaquim Fontanals del Castillo, D. General Guitart, D. Bonaventura Bassegoda, D. Joseph Puig y Cadafalch, D. Antoni García y Llansó y D. Joseph Fiter é Inglés, com à prova d' agrahiment per haver donat conferencias dedicadas à la classe obrera en la Exposició d' industrias artísticas celebrada darrerament en lo palau de Bellas Arts d' aquesta ciutat.

Dita comissió especial proposa també al Ajuntament que 's dongan las gracies y 's concedescan medalla d' or als senyors García Robles y Rodríguez d' Alcántara, y à la Banda Municipal per los concerts que dongueren en lo palau de Bellas Arts mentres estigué oberta la esmentada Exposició.

L' Alcalde de Barcelona ha dirigit una comunicació al Ajuntament en que manifesta que la consignació de 121,500 pessetas, afectada à la conservació del Parch, queda reduïda à 6,879'96 pessetas, per haver-sen gastat 114,620'04 pessetas.

Per axó l' Alcalde, en ús de sus facultats, ha suprimit vinticinch plassas en lo personal del Parch, consequint axis una economia anyal de 23,816'25 pessetas, sobre las 120,997'50 pessetas à que pujan los sous y jornals de dit personal.

L' Ajuntament de Girona adquirirà un rellotge de campanar, pe l' preu de 1,900 pessetas, compost pe l' rellotger Sr. Ridaura d' aquella ciutat. Dit rellotge tindrà la maquinaria de bronce y estarà al nivell de las mes perfectas d' avuy dia, y 'ls quarts aniran acompañats del toc de l' hora corresponent.

Als actes religiosos que per commemorar dignament lo Jubileu episcopal del Papa, 's celebraran avuy en nostra Seu, hi assistirán representants de totas las societats catòlicas de Barcelona.

La missa no podrà cantarse ab orquesta, per ésser dominica de Quaresma. Per tal motiu serà de las que s' anomenan à la Palestina com las que 's cantan los diumenges quaresmals, haventse aumentat, no obstant, lo nombre de veus.

Lo sermó del matí està confiat al predicador quaresmal P. Goberna, y l' de la tarda al ilustre doctor D. Ricart Cortés, canonge penitencier.

Dimars passat la policia descubri una casa del carrer de la Riera Alta, ahont s' hi feya moneda falsa. Los habitants de la mateixa foren portats al jutjat.

LLIBRES REBUTS

En prosa.—Estudis diversos, per Claudi Omar y Barrera.

II

En *La Política y la Cuestión social*, trobem molt mes ajustat lo criteri del autor dels *Estudis*. Sense pretensions científicas examina l' carácter que à Espanya presenta la qüestió social, combat la intervenció del Estat en ella, negantli ab molt acert autoritat per resoldrela: los Estats actuals no poden exterminar un mal que ells han provocat y han sostingut y que s' axeca ara pahorós, amenaçant la seva existència. Fills de la revolució y del doctrinariisme individualista han destruit los antichs principis, sens adonarsen de que la reacció se faria necessaria, de que una societat à qui han volgut emancipar de tota direcció y de tot fré pretenent elevarla à un nivell superior y comú, reclamaría l' cumpliment de sus promeses y las faria extensivas à tots los ordes de la activitat humana. Sentímos no poder fer algunas observacions sobre un tema de tant interés en que estém, no obstant, conformes ab lo Sr. Omar, y sentímos també, que no s' ocupe mes extensament en son *Estudi* dels medis de solucionar la qüestió social, que sols y com per acás menciona vagament, y ab lo que hauria completat las contundents y razonadas afirmacions fetas en exos articles que son sens dupte, entre 'ls de similar carácter, los millors del llibre.

Del estudi sobre Regionalisme 'ns en ocuparem un altre dia.

Lo Sr. Omar s' ocupa també, com hem dit, de art y literatura en son llibre, baix los següents temes: *Las escritorías catalanas*, *Los críticos y la crítica* y *La Novela contemporánea*.

Ab un estil fácil y brillant però un xich amanerat, tracta aquestas qüestions interessants avuy com cap d' altres ab mes ó menys acert mes sempre ab bon sentit moral y práctich.

Creyém que s' apassiona mes enllá de lo que 'l patriotisme y la galantería exigesen, al suposar que nostres poetisas no son ni prou llegidas, ni prou compresas, ni lloradas: A la Sra. Massanés la tenim tots per una glòria nacional y per una artista del mes pur sentiment. A la Sra. Moncerdà la respectém en lo que val y à las demés anomenades per lo Sr. Omar com à moltes altres que 'n conexém las estimám en lo que literariament mere xen.

En l' article *Los críticos y la crítica*, posa 'l dit lo senyor Omar en l' esperit sistemàtic que predomina en los judicis artístichs; se mostra independent en absolut y califica la moderna crítica de superficial, en lo qual nos sembla que sistematiza massa lo Sr. Omar porque may ha existit un nombre mes abundant y abigarrat de critichs (verdadera plaga) com avuy; axó es causa de que en exa materia dega particularisar mes que generalisar. En quant à la calificació que de

moltas obras y de molts autors fá, s' hi veu mes lo desenfado del escriptor que practica sus ideas de independencia y originalitat, que 'l sentit atinat del crítich.

Ahont brilla mes lo Sr. Omar es en lo treball sobre la «Novela contemporánea.» Allá distingeix lo realisme del naturalisme y 'l fondo de la forma en l' art.

No té tantas pretencions com los altres tractats, però es incomparablement millor. Mereix ell sol, y ho segueix, que 's llegesca ab fruyt y delit la part literaria de la obra.

F. y S.

Cartas Andorranas, per Joseph Aladern.—C. Ferrando, impresor. Reus.

Joseph Aladern es lo pseudonim d' un jovenet que conreagab talent y ab afició ben arrelada las lletres catalanas provehínt ab excessiu afany de produccions sevas à una colla de periódichs, y publicant de tant en tant algun llibre. Los que d' ell fins ara havíam vist eran de versos, en los que 's revelavan grossas condicions espalladas per la influencia de poetas extranjers tan renomenats pe 'l seu talent com, y potser mes, pe 'l llur descaro. En las *CARTAS ANDORRANAS* l' Aladern no s' ha recordat dels seus patrons, y ha fet santament. Al recórrer los casi virginals paysatges de la Andorra, s' ha entregat de ple y sense condicions á la sugestió sana y mes que cap inspiradora de la naturalesa, y ha produhit un llibre notable, en que hi trobám mes poesia, però molta mes, que en los seus aludits volums de versos.

La obra, ademés, es interessant baix lo punt de vista excursionista.—V. C.

Jofre lo Pelós. Monografía histórica del primer Comte independent de Catalunya, per B. Cabot.—Barcelona. Imp. «La Catalana» de Jaume Puigventós. 1893.

Aquest treball dedicat al «Centre Catalá» y llegit en aquella associació ab motiu de colocar en lo saló de sessions lo retrato de dit Comte Jofre es notable é interessant, puix exposa ab claretat las diverses opinions dels historiadors sobre 'ls principals fets de la vida del fundador de la dinastía catalana.

Es digne d' alabança lo bon desitj de donar á conéixer las gestas principals de la nostra historia, en las vetlladas que celebran los centres catalanistas, y fora de desitjar que arribás á ferse costüm.—F.

AVÍS D' ADMINISTRACIÓ

Recordám á nostres abonats que 'l pago de la suscripció 's fa á la besreta, per lo tant esperárem que per tot aquest mes se posaran al corrent, á fi de regularizar la marxa d' aquesta Administració.